

Ury

Průvodce

po hradě

Buchlově.

SESTAVIL K. V. S.

V Brně, 1902.

Tiskem pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Na skladě má J. Melichárek
na Velehradě.

PRŮVODCE
PO HRADĚ
BUCHLOVĚ.

SESTAVIL K. V. S.

V BRNĚ 1901.

TISKEM A NÁKLadem BENEDIKTINSKÉ KNIHTISKÁRNY

NA SKLADĚ MÁ J MELICHÁREK NA VELEHRADĚ.

O hradě Buchlově.

Velehradu jde se na Buchlov buď na Břestek, pak do Buchlovic a na hrad, buď z Velehradu polními cestami; hleďme ku konci své cesty jíti pěšinkou v lesíku listnatém; ta jde místy, z nichž nejeden pěkný pohled na Modlu a na hrad nám vítán bude. Poněkud unavující, však krátká jest cesta po trávnících pod hradem, neboť každým krokem stoupáme výš a výše do příkrého návrší. Nej příjemnější odpočinek nás čeká v hradě, kdež si pohovíme buď v upravených místnostech hostinských, buď na zeleném trávníku pod zděmi hradními, 560 metrů nad hladinou mořskou. Jdeme-li k hradu, vidíme okolo něho staré zdi bývalých střelnic a jednu kulatou mezi nimi věž Andělka zvanou; zdi střelnic jsou z 15. století.

Přišedše k bráně všimněme si nad vraty erbů rodu Petřvaldův a Serenyi s letopočtem 1662. Nad druhou branou, k níž jdeme po mostě, jest znak Petřvaldův (páv) a Colonnů (věž s korunou) s letopočtem 1691. Průvodčí, bez něhož do vlastního hradu není dovoleno jíti, povede nás buď hned z chodby této brány buď vchodem z prvního nádvoří na taras. Jdeme-li z nádvoří, všimněme si nad

vchodem nápisu : Jan Ždánský Zastřízl na Buchlově léta Páně 1546. Jdeme-li s chodby bránové přijdeme do pokoje Antonínova, kdež uvidíme sádrové poprsí Antonína Bertholda a veliké sbírky rostlin v herbářích uložených. Nežli vystoupíme z této cesty na taras, prohlédneme si okolí „buchlovské lípy.“

Lípa buchlovská připomíná nám ono hrozné právo soudcovské, jehož od nejdávnějších časů měli páni Buchlova tak zvané „lovecké právo“. K právu loveckému byli v nejprvnějších dobách předvolávání, kdož les nebo vinice poškodili aneb v lesích buchlovských pytláčili. Pečeť tohoto soudu měla vyrytý hrozen a zabradnický nůž. Již za časů zde vládnoucích Žerotinův na začátku 16. stol. bylo toto právo při hradě Buchlově starobylým jmenováno. Listina, o níž zmínka při pánech Ždánských, udává osady tomuto právu náležející a to: Žeravice, Buchlovice, Břestek, Osvětimany, Medlovice, Újezd, Moravany, Polešovice, Kostelec, Březovice, Skalka, Domanín, Tučapy, Boršice, Tupesy, Traplice, Zadovice, Moštěnice, Labut, Zlámaná, Lhotka a Roštín. — Provinil-li se některý poddaný proti pořádku panství buchlovského, musel býti dodán na hrad jakož i 21 bílých grošů za něho pro kata; pakli jej i s penězi starosta osady vydati nechtěl nebo nemohl, pán z hradu zajal vinníka svými lidmi. Uvědomění o zasedání práva loveckého dával pán Buchlova a to nejdříve do Hradiště dvěma radním, a pak „starostovi“ ze Stříbrnic. Starosta stříbrnický musel dáti na vědomí: Polešovicím, aby vyslaly fojta a dva sedláky; Tupesům, aby vyslaly fojta a rychtáře; totéž Buchlovicím; mimo to starosta jedenácte sedláků stříbrnických, „lovců“ zvaných, vzal s sebou. Zasedli dle starobylého určitého pořádku. Pán hradu je uvítal, oznámiv záležitost pro kterou soud svolal.

Pak mluvil žalobce. Hlasovalo se. Právo hlasovací: první měl fojt z Buchlovic, ostatní v tom pořádku jak seděli; závěrečné a rozhodovací slovo měl „starosta“ ze Stříbrnic. Soudilo se dle uher.-hradištského městského práva, průběh zapisován do „černé knihy“ a slavnostně obžalovanému přečten. Chtěl-li obžalovaný podati odvolání, musel tak učiniti ve 14 dnech u appellačního (vrchního) soudu v Praze. Jinak přečten mu po zpovědi rozsudek na popravišti a to za přítomnosti duchovního, starosty ze Stříbrnic a radních z Hradiště. Kromě toho četl rozsudek hradištský kat také na pranýři ve vsi Buchlovicích. Kat (vždy z Hradiště volaný) dostal za popravu 16 grošů, ale musel mrtvolu také pochovati. Právo lovecké provozovalo se také při jiných případech. Tak příkladně povolán k právu každý bezvýmínečně o kom se prokázalo, že někoho do krve ubil. Odsouzený nebyl popraven, ale musel jistou sumu zaplatiti, nemohl-li, tedy obec; potrestán byl vždy. Židé provozující v krajinách práva loveckého obchod, platili daň, a směli jen (na hradě) oznámené věci prodávati. Obchod s vínem a obilím byl jim přísně zakázán.

Uvedeme nyní dva případy odsouzení a to jeden k lípě a druhý k části nynějšího hradu Andělka zvané se odnášející. 1. R. 1580. vzniklo nepřátelství mezi opatstvím velehradským a Jindřichem Prakšickým ze Zástřizl, pánem na Buchlově; i dosáhlo takového stupně, že opatství vína se přikládá, jakoby ze msty proti panu Jindřichovi polesného a myslivce bylo popudilo, ano tělesnou stráž pana Prakšického podplatilo. Zda slušně či křivě tak se soudilo, nelze již udati; dosti na tom, že jmenovaný pán na honbě od velehradského myslivce, Václava Pekaře, úkla ně a nepřátelsky přepaden byl. Útok však nezdařil dse;

buchlovský pán zahnal zákeřníka, však tělesného svého myslivce, Vlčka, jehož chování při zlomyslném pokusu bylo podezřelé, vydal „loveckému právu“. Mučen jsa skřipcem, vyznal sice Vlček, že jej opatství uplatilo a že měl nepřátelské úmysly na život svého pána! odvolal však po každém výsledku vše, z čehož se byl v mukách vyznal. Nicméně přece odsouzen jest k smrti, a jenom šťastný nápad jemu život zachránil. Vytrhl totiž (bylo to na podzim) malou srdcolistou lípu ze země a vsadiv ji vrškem do země, pravil: „Bude-li tento stromek v nejbližším jaře z kořene vyháněti list, důkazem to bude mé neviný.“ Soudcové spokojivše se s tímto návrhem, odročili až do toho času odpravení jeho. Na jaře se lípa zazelenala a rostla, Vlček jest propuštěn. Příběh jest tak dalece pravdiv, pokud se netýká sázení lípy. Lípy téhož druhu „františkánské“ zvané viděti i jinde. — 2. Když Sigmund Petřvaldský pánem Buchlova r. 1699. byl, vloupal se do hradu jistý Anděl, a pobrav mimo jiné i vzácné koberce, utekl do města Kyjova. Byl však prodávaje věci ty, zadržán a loveckému právu buchlovskému dodán. Odsouzen jest k smrti, ale pražský soud appellační zmírnil trest ten ve dvouletou nucenou práci. Po dvou letech i Sigmund trestanci odpustil, ba postaral se, aby Anděl slušně dále živu býti mohl. Anděl byl poslední obětí loveckého práva, neboť několik roků na to l. 1748. bylo právo to císařovnou Marií Teresií zrušeno.

Na tarase před hradní branou čtyřhranný kamenný stůl, takovéž dvě lavky a sedadlo. Na lavkách sedávali popravčí a na sedadle odsouzený, pojídaje poslední vyžádaná jídla. Všimneme-li si podstavců stolu, zpozorujeme, že jsou zvláště tesány. Zdají se to býti závěrečné kameny z klenby bý-

valé kaple sv. Cyrilla a Methoděje na hradě. Kaple ta byla v hradě již v prvních dobách křesťanství na Moravě. Navštívil prý ji také, blahé paměti, císař Karel IV., otec vlasti, král český, na bráně lze čísti latinský nápis, slova to slavného Komen-ského, jež i v jiných hradech spatřiti lze: „Fortissimi turris nomen Domini. 1546.“ *) Nápis pochází z dob prvních Zástřizlů. Nedaleko na tarase jsou ještě dvěře do jídelny, nad nimiž jméno zakladatele této části hradu: „Georgius Sigismundus a Zastrzizl A. D. 1602.“ **) V jídelně vyložena jest kniha hostů, navštěvovatelů. Viděti tu tři veliké obrazy: nešpory benátské, kvas Nabuchodonozora krále a obraz mladých nynějších Bertholdů, od nich samých malovaný; kreslení a malbě vyučil je náš známý český malíř Karel Žádník. Jídelny používáno dříve za svatební sál. Z tarasu je pěkný pohled na jižní kraje Moravy, ba viděti až do Uher a Dolních Rakous.

Vstoupíme-li do brány na tarase, uvidíme na zemi několik starodávných hmoždířů a ve stropě otvory, jimiž pouštivali vřelou vodu na nepřítelé snad až sem se vedravšího. Jsouce na nádvoří dejme se zavésti do bývalé kuchyně a k lidomorně. Z nádvoří kráčíme po schodech do prvního poschodí.

Sál Leopoldův. Obraz Jakuba Bertholda a jeho manželky. Jakubem začata řada Berchtoldů druhá r. 1618. těch, již se psali z Uherčic. Jakub byl rodem Tyrolan, doktor práv, 1618 vládním radou, 1623 dvorním komořím, 1633 jmenován svobodným pánem z Uherčic, jižně od Židlochovic — obraz syna jeho Frant. Benedikta Bertholda

*) Nejmohtnější tvrz jest jméno Páně.

**) Jiří Zikmund ze Zástřizl léta Páně 1602.

z Uherčic, pána na Vráteníně nad řekou Dyjí; František byl jmenován říšským hrabětem — obraz druhé jeho manželky Marie Alžběty ze Špincenštejna — skříň s památkami po Leopoldu Berchtoldovi.

Druhý pokoj Bertholdův. Hned u dveří za rámcí sbírky papírových peněz, mezi nimi 10 a 20tikrejcarové, českoněmecké podepsané městskou radou pražskou. Ve skříni sbírka velikých papírových peněz. Na stěnách obrazy ze slámy, práce špilberských vězňů. Sádrové poprsí hrab. Valburky, dcery bývalého pána hradu provdané za hrab. Hartiga, zem. r. 1831. Na stole: kamenotisky, bronzový bůžek nalezený při kopání pod zděmi hradními, kus dlažby 24. srpna roku 79. po Kristu popelem a lávou zasypaného města Pompeji. Pod stolem dřeváky, střevíce čínské a české.

Kaple, o níž jsme se na tarase zmínili je táž, kde stál dříve oltář ss. Cyrilla a Methoděje, již navštívil a v ní se modlil Karel IV., z jejíž stropu pocházejí závěrečné kameny nyní podložené pod kamenný stůl na tarase. U dveří je obraz svatého Petra na kůži malovaný z Říma pocházející. Bok oltáře při zdi, stojí obrazy umrlého Šikmunda Bertholda a jeho manželky; některé obrazy na obmítce stojí také podle zdi a obrazy na skle.

Archiv má pěkný opis „způsobu vážení práva loveckého“, dvojí krásně provedené rodokmeny pánů Buchlova (jeden se znaky, druhý jen se jmény) a mnoho neurovnaných ještě listin kupních.

Zbrojnice Vidíme tu především „houfnice“ na stojanech: hrubá to střelba původu českého, jejíž název Němci přetvořili v haubice. Houfnice užíváno za časů Žižkových při všech výpravách. Podobají se povrchně dělům a svým vývrtem dvojího průměru hmoždířům; menší vývrt přední pro náboj

prachu slove komora, větší vývrt pro střelbu slove výlet. Jsou tu mnohé jiné zbraně husitské, švédské, turecké, tatarské, indické i africké. Také meč, jímž probodnut r. 1582. Jindřich ze Zástřizl od vlastního zbrojnoše, nedaleko nynějších lázní Smraďatky; meč má dva nápisy: Gloria virtuten sequitur (a) Virtus funeri supertes. *) V téže skříni ostruha i meč (snad z válek Vladislavových s Matyášem) vykopané u Hradšovic mezi Hradištěm a Brodem. I čepice pražského spolku „Svornost“ z r. 1848. Na zemi vzorky děl a mnoho jiných menších památností.

Síň císařská má obrazy králů a císařů říše Rakouské a zobrazené výjevy z jich života.

Sál Bertholdův: obraz Karla Voka z Petřvaldu a jiných toho rodu, postel Zástřizlů, sádrová poprsí mladých Berchtoldů nynějších.

Pokoj Bedřichův: veliká bedna (dosud neotevřená) se sbírkami rostlin ze všech možných krajin Ameriky; obrazy: dva Dobrovského, Václ. Pešíny, Kolárův, Jungmannův a jiných.

Druhé poschodí.

Sál Petřvaldských: znak téhož rodu z r. 1751., rodokmen; obrazy Bernarda Petřvaldského, Otislava z Kopenic a manželky jeho Terezie Petřvaldské druhého manžela jejího Prospera Berchtolda, Hanuše Sigmunda Petřvaldského a manželky Anny Marie Serenyi a jich rodičů; v arkýři po stěnách staročeské malby, k nimž výklad staročeský za rámcem mezi okny; v sále sbírka odlitků.

Sál Vratislavů má podobizny pánů z rodu toho a soch Vratislava krále českého. Obrazů Frant. Josefa Vratislava více. V posledním pokoji

*) Sláva za etností. Smrtí etnost nemizí.

druhého poschodí obraz Vratislavovny, máti nynějšího pána hradu; mumie.

Rytířský sál, v němž si Zástřizlové libovali, má mnoho obrazů pánův rodu toho, mimo jiné: zavražděného Jindřicha Prakšického ze Zástřizl a manželky Kajecké, Jiřího Zikmunda ze Zástřizl a manželky; Bernarda ze Zástřizl, pána na Haňovicích a Litovli, jenž stál v bouřích 30leté války r. 1618. vypuknuvší při straně stavů a měl platné účastenství v tehdejších jednáních a odporech, pročež po bitvě bělohorské r. 1620. odsouzen ku ztrátě cti, statku i hrdla svého; trest však zmírněn tak, aby zůstal ve vazbě na čas života svého na Špilberku. — V levo jest pokoj Sigmunda Petřvaldského s vyhlídkou na lesy buchlovské; postel jeho se znakem, obrazy Matyáše Korvína a Žižkův.

Malý rytířský sál: velký stojan s nádobami skleněnými a hliněnými. Na skleněné botě, největší to nádobě, vyryt jest turnaj a na pokraji nápis: Maximiliano serenissimo Archiduci Austriae libata sunt 1512.; *) rýsování prozrazuje dovednou ruku umělcovu a rytby podávají obraz krojů 16. století. Nádoba jiná má v barvách znak Petřvaldských a Valdštejnských s letopočtem 1592.; z nápisu vidno, že pochází od nešťastného Jana Petřvaldského a choti jeho Libuše Valdštejnské. Jiná nádoba se znakem zobra pochází snad od zemského hejtmána Petra Pernštejnského, v čas válek husitských na poradách tu prodlévavšího. Malovaný malý hliněný džbán, na něm 12 apoštolů s beránkem Božím a nápis z r. 1351. Mimo to jsou tu poháry z rozmanitých látek a rozdílných podob. Z minulého

---

*) Maximiliánu nejjasnějšímu arcivévodovi Rakouskému věnováno.

století ženské střevíce a obleky. Zachovalé stolové náčiní od svatby Jiřího Zikmunda ze Zástřizl z r. 1602. a jiné památnosti. Obrazy Petřvaldů hlavně však Zástřizlů.

Sbírký nerostů a vycpaných zvířat jsou po stranách jednotlivých sálů. Obzvláště sbírky nerostů jsou pozoruhodny; sbírky pečetí a odlitků jejich roztroušeny po jednotlivých pokojích.

Knihovny taktéž do sálů rozděleny, nemají žádných českých knih; ponejvíce anglické, francouzské a německé obsahu buď costopisného, lékařského, dějepisného buď národopisného. Knihy ty pocházejí z doby prvnějších Berchtoldovců.

Sál Sigmundův (Bertholda) v třetím poschodí je rázu uherského co do obrazů i památek mimo meče při popravách po loveckém právu užívaných. Sál tento jest letní byt nynějšího pána.

Na cimbuří hradu dostaneme se po 40 schodech. Již pohled prostým okem je milý, což teprv pohled dalekohledem při jasném počasí!

Modla

jest jméno vrchu proti hradu na východě strmicího. Jméno své má snad proto, že za pohanských časů na vrchu tom stávala modla či bůh pohanský, jemuž se klaněli ne jakožto obrazu boha, nýbrž jakoby bohu samému. Nyní je na vrchu kaple sv. Barbory, vystavěná r. 1673. od Jana Sigmunda Petřvaldského. Jsou tu hrobky Petřvaldův a Berchtoldů. Jisto je, že již před několika sty lety byla tu kaple, ale menší. Jan Sigmund položil i základy ku klášteru při kapli té pro šest kněží řádu Trinitářů. Řád tento mimo zachovávání řehol sv. Augustina,

sbíral peníze a vykupoval zajaté křesťany. Řádu toho již více není. Dohlížitel téhož řádu vyjednával tehda s Janem Sigmundem. Ale mnohé překážky a mezi jinými nedostatek vody na kopci učinili stavbu nemožnou. Ještě lze vyhledati základní zdi okolo kaple. Na kapli viděti erby Petřvaldských a Sereniy (Jan měl manželku z rodu Sernyi) s letopočtem 1673., kteréhož roku kaple dokončena. Všecky tři oltáře jsou do černa se zlatými ozdobami. Socha sv. Barbory na hlavním oltáři je dřevěná, celá pozlacená a má býti velice starobylá. Před hlavním oltářem je hrobka Petřvaldských, v pravo k bočním dveřím Leopolda Bertholda, děda nynějšího pána na Buchlově. Za časů posledního potomka rodu Petřvaldů, svob. paní Eleonory, na konci minulého století, byla při kapli poustevna.

Okolo hradu a zvláště na Modle lze najíti rozmanité pískovce.

Dřívější páni Buchlova.

V článku tomto chceme se dotknouti přebohatých dějin hradu tohoto a uvéstí také některé památné věci, které podnes na hradě spatřiti zle. Ostatní uvedeno bude v řádcích zvláštních. — Kdy a od koho hrad vystavěn, povědomo není. Nelze však pochybovati, že mezi nejstarší na Moravě náleží, že za času říše Velkomoravské byl již opevněným hradem, ba lze-li podle nalezeného tam bůžka bronzového (na hradě chovaného) souditi, zasahuje stáří hradu až do doby pohanské našich dějin; nicméně ale nezachovalo se nám takových zpráv, jakých bychom při důležitosti hradu toho očekávati mohli. Smíme-li některým zprávám věřiti, byl hrad za Svatopluka dobře opevněn a nejednou Maďari se oň

marně pokoušeli při zrozkotání Velkomoravy. Právě se, že r. 1015. blíže hradu porazil Vítek z Choustníka Maďary důkladně. Po r. 1044 vpadli opět do Moravy Maďari. Tehda prý býval na hradě jakýsi Dobeš. Sešli se k němu bojovní páni Moravy a mezi nimi i silák Bohuslav z Hulína na poradu. Vedením Bohuslava porazili Maďary před zděmi hradu. Okolo r. 1228. měl Buchlov mocného souseda klášter velehradský. Roku 1202. připomíná se pro Buchlov jistý Smil z Buchlovic, roku 1270. Ondřej a Jeroným bratři z Buchlovic, roku 1287. Jarohněv z Buchlovic; r. 1300. zjevuje se Protiva z Buchlova pánem hradu. Zeměpanským stal se hrad za markraběte Karla (napotomního Karla IV.). V čas válek husitských za časů krále Sigmunda byl hrad velmi důležit. Moravští Taborité sídlili na ostrově řeky Moravy u vsi Nedakonice. Vůdcové jejich byli Bedřich ze Strážnice a Tomáš z Vyzovic. Nejprve uhodili Taborité na město Kyjov, byli však odraženi. Pak na Velehrad. Na hradě Buchlově shromáždžovala se tehda šlechta ku poradám, kterak Husity potříti. Stalo se tak přičiněním zemského hejtmana Petra z Pernštejna a olomuckého biskupa Jana Železného. To bylo okolo r. 1420. V sále rytířském zasedával biskup Jan, vedle Petr z Pernštejna shromážděným rytířům. Po poradách kolovala velká sklenice s vínem, na níž byl znak prvních Pernštejnův. Tábority vypuditi se jim také podařilo. Vojska uherská byla jim nápomocná a za to musel Sigmund, nemoha vyplatiti vojsko uherské, hrad Buchlov zastaviti Ctiborovi z Trenčína. Brzy však zase vše vyrovnáno a hrad byl zase zeměpanský. Za panování českého krále Vladislava r. 1511. dostal hrad Buchlov Arkleb z Boskovic za věrné služby své. R. 1520. přešel hrad na Václava Žerotína.

Rod Žerotínů na Buchlově. Rod Zerotínů český a moravský jsou od sebe rozdílní. Moravští Žerotínové nosili v erbu lva černého na třech pahrbcích v poli červeném, a psali se dle hradu Žírotína v Olomoucku, bývali prvotně toliko v stavu vladickém a přijati jsou teprv ku konci 15. století mezi pány moravské; ku konci 16. stol. vidíme rod ten v čele šlechty moravské. Čeští Žerotínové měli ve znaku černou orlici v poli stříbrném a psali se „ze Žerotína“.

Václav z Žerotína koupil bohatě se oženiv hrad Buchlov. Měl za manželku Annu ze Zahrádky, poslední ratolest toho rodu. Synové jeho rozmnožili dosavadní otcův statek Napajedla a Buchlov ještě koupěmi Buchlovic a Domanína. V dorozumění se svými bratry Pavlem a Janem prodal nejmladší syn Václavův Václav Buchlov, Buchlovic a Domanín Janu Ždánskému ze Zástřizl, kterýž měl jednu jejich sestru za manželku.

Rod Ždánských ze Zástřizl měl hrad Buchlov, Buchlovic, Kostelec a Stříbrnice a plné právo užívati „práva loveckého“, jehož již předchůdcové jeho pilně užívali. „Spůsob Wažení Prava Loweckeho Przi Hradie Buchlovskem“ psaný na pergameně krasopisně byl svého času zarámcován a vyvěšen i v nynějším hradě. Rod Zástřizlů byla starožitná rodina vladická a posléze panská, někdy na Moravě usedlá a psala se dle tvrze Zástřizl v kraji hradištském kdysi stávající. Vyobrazení Jana Ždánského ze Zástřizl a manželky jeho jsou v hradě vyvěšena. Jan roku 1546 přestavěl skoro celý hrad a z té doby pochází nápis nad velikými schody: „Jan Zdansky Zastrzizl na Buchlowie Léta 1546.“, nápis nad vchodem do vlastního hradu: „Fortissima turris nomen domini 1546.“ dává domněnku, že i tu bránu stavěl.

Jindřich Prakšický ze Zástřizl, druhý toho rodu pán na Buchlově, pocházel z rodiny Zástřizlů Prakšických (dle osady u Brodu Uherského). Po něm jest na hradě meč. Z jeho doby pochází také skleněná bota, z níž se pijávalo. I obraz jeho a manželky Kateřiny Kajecké z Mírova je v hradě na plechu malován a zachovalý. Roku 1582. byl nedaleko nynější Smradatky u Buchlovic proboden vlastním mečem od jakéhosi zákeřníka. O nápise na kameni byla již zmínka. Když jeho syn

Jiří Sigmund dospěl v léta, vzal si za manželku Alžbětu Kotordovskou z Olešničky. Byl muž vysoce vzdělaný a horlivý evangelík; v mladosti své navštívil země cizí, byl společně ze slavným Karlem Žerotínem posluchačem pověstného reformátora švýcarského Th. Bezy, jehož bibliotéku zakoupil a na Moravu přivezl. Dopisoval si s muži učenými a professory zahraničními. Obnovil hrad Buchlov a podnikl jiné stavby a opravy. Zemřel r. 1610. zůstaviv hrad a zboží buchlovské manželce své, která ho až do smrti své užívala († 1619), načež připadl hrad ten dceři Kunce č. Kunhutě a ta se provdala za Diviše Petřvaldského z Petřvaldu r. 1630. V rodě Zástřizlů zůstalo zboží až do roku 1654. Panoval tedy rod Zástřizlů na Buchlově plných 100 let.

Rod Petřvaldských jest starožitný rod rytířský, posléze panský, na Moravě usedlý ve vsi Petřvaldě (prvotně Petřvald) mezi Příborem a Místkem již ve 14. stol. Jakožto šlechticové měli ve znaku páva. Syn Hanuše, Bernart Diviš Petřvaldský stal se pánem Buchlova r. 1654, oženiv se s Kunkou. Od r. 1638—1642. byl nejvyšším písařem a od r. 1642. nejvyšším sudím dvorským

markrabství Moravského. Mimo Buchlov náležely mu Žeravice a Strílky.

Jeho syn Jan Sigmund, JMC rada a soudce zemský, povýšen jest r. 1658. do stavu svobodných pánů; měl za manželku Marii Annu hrab. Serenyi, dceru zemského hejtmana. Jan Sigmund vystavěti dal na Modle kapli sv. Barbory s hrobkou pro sebe a potomky rodů budoucích. Měl v úmyslu založiti při kapli té mužský klášter a také začátek učinil jak poznati z vyčnívajících základů ještě dnes. Se stavby sešlo. † 1664. Památky po něm jsou na hradě: obraz jeho (za života, po smrti) a manželčin, pečeť a postel. Jan Sigmund měl syny: Milotu (č. Amanda) a Jana Jetřicha. Milota vládl na Dol. Moštěnici, Strílkách a Roštíně, Jan Jetřich na Buchlově a Žeravicích. Milota zemřel roku 1724. bez potomků.

Jan Jetřich nar. 1658, studoval na universitě olomucké, roku 1691. vzal si za manželku Anežku Eleonoru hraběnkou Colonnou z Felsu rodem i původem Vlašku. Aby své choti pokud možno Itálii vynahradil na Buchlovicích, Jan Jetřich ji vystavěl letohrádek na způsob italských, aby tak zapudil velikou její touhu po krásné Itálii. Statek svůj rozmnožil Jan koupí panství Tovačovského roku 1715. za 630 tisíců zl. od Leopolda hraběte Salm-Neuburka, kteréž spravoval syn Amand Antonín. Druhý Janův syn Sigmund spojil s rodem svým rod Schrottenbachů oženiv se s Marií Gabrielou Krescencií r. 1715. Měl však veliké rozepře o statky a to nejen s bratrem Amandem, ale i s macechou svou. Darmo se o urovnání pokoušeli vyslanci císařovny Marie Teresie. Spory ty po smrti jeho vedla dále manželka Gabriela. Nedopadly však ve prospěch její. Sigmund byl výborným hospodářem,

štědře obdaroval kapli sv. Barbory na Modle, jakož i vesnici Buchlovice. Za jeho doby byl poslední zločinec odsouzen „právem loveckým“.

Bernard Jan nar. 1734 i vychován na hradě. Cestoval mnoho, po své žádosti stal se JMC komořím. Bernard byl poslední rodu toho, zem. 15. května 1763, v 29. roce věku svého. Jím vymřel rod Petřvaldský po meči, po přeslici však vládl na hradě v sestře Bernardově Eleonoře, kteráž panství vedla až do své smrti r. 1800. Zboží panství svého poručila sestřenci, slavnému lidumilu hrab. Leopoldu Berchtoldovi.

Rod Bertholdů má své kořeny ve šlechtě české, moravské, slezské a italské; totiž v rodech pánů z Boskovic, Žerotínů, Zástřizlů, Petřvaldův a Berchtoldů; Berchtoldové vešli svatbami do přízně s hrabaty Serenyi, Štrotenbachy, Colonnů z Felsu, Magny a se staroslavným rodem Vratislavů. Původem jsou Berchtoldové z Tyrolska, ale byli již na začátku 17. stol. na Moravě usedlí a psali se dle prvního statku „z Uherčic“. Roku 1686. povýšen Ferdinand Antonín Berthold do stavu hraběcího. Nástupcové jeho Leopold a Bedřich byli šlechticové toho rodu vynikající.

Leopold hrabě Berthold, děd nynějšího pána na Buchlově nar. 19. července 1769, ve Stráži u Českých Budějovic. Po 14. roku věku svého oddal se již vědám filosofickým a právníckým v Olomouci a ve Vídni. Roku 1775. vstoupil do státní služby, za 4 léta byl krajským v Jihlavě, pak přestoupil k obchodnímu úřadu v Terstě. Neodolatelná žádost poznati blaho a bídu lidskou pudila jej do širého světa. Roku 1780—81. byl v Italii na cestách, 1783—86 ve Francii, tři léta na to v Anglii. V Londýně byl pro své lidumilné skutky

a snahy velmi uctěn. Když totiž poprvé vstoupil do společnosti lidumilů právě zasedající, všichni údové, mezi nimiž princové a lordové angličtí povstali se svých sedadel, aby šlechtnému muži svou úctu prokázali. Zvolen jest pak za člena společnosti, při níž velmi účinným jsa, neustále o zachování polomrtvých, udušených, utopených, oběšených a jiných okamžitým nebezpečím smrti blízkých se staral, sbíraje zkušenosti a ponaučení, jakými prostředky by takoví nešťastníci vzkříšení býti mohli. Roku 1790. šel do Španělska, procestoval všecky krajiny rozsáhlé této země; také do Portugalska a na Kanárské ostrovy u Afriky. V letech 1794—97. byl v Asii, Africe a Turecku. Psal a mluvil osmi evropskými jazyky. V zemích, kde cestoval, sepisoval, svým nákladem vydával a zdarma lidu rozdával spisy o pomoci jmenovaným již nešťastníkům; spisy psal řečí té země, ve které právě cestoval. Vraceje se se svých cest Sedmihradskem, Uhrami na Moravu, dozvěděl se, že 60 mužů z okolí Buchlova má býti popraveno. Hrabě Leopold chvátal tu chvíli do Vídně, dorazil v noci do hradu, a vyžádal téže noci na císaři milostivý list, spěchal do Brna. Takže právě včas přišel. Vůkolnímu lidu prokazoval mnoho a mnoho dobrodiní. Sídlem byl Leopold na hradě. Zámek v Buchlovicích přeměnil ve všeobecnou nemocnici pro lid chudobný a to se zařízením velmi nákladným. Když l. 1805. a 1806. po neúrodě vznikl mezi lidem v Krkonoších českých hlad a bída, Leopold z Buchlova až tam dovážel na vozích potravu, šatstvo, peníze své i sbírkami sebrané. V rok válečný 1809. sbíral příspěvky pro raněné vojíny a zehudlý lid. Bojovníkům, r. 1809. 21. máje u Aspru raněným, obětoval ve své nemocnici čas i peníze a konečně i život svůj.

Zachvátila jej lazaretní zimnice a lidumi ten veliký, zemřel v lázních Smraďatky 26. července r. 1809, Pochován v kapli sv. Barbory na Modle.

Bedřich hrabě Berthold, bratr Leopoldův, nar. 25. října 1881. v Stráži, studoval na staroměstském gymnasiu v Praze, r. 1804 stal se doktorem lékařství. Až do r. 1815. byl v Tučapech praktickým lékařem, mezi čímž procházky po zemích sousedních konal, aby poznal jich rostlinstvo. Roku 1820. začal se světoznámým našim učencem Presslem vydávati český Rostlinář, jehož vyšly dva díly úplné. I s jinými na slovo vzatými učiteli českými sepisoval knihy o rostlinstvu. Cestoval po celé téměř Evropě, pak v Asii, Egyptě; s proslulou paní Pfeiferovou a s jinými učiteli prošel Ameriku od severu k jihu. Sběrka rostlin amerických, již byl uložil na hradě Buchlově, je dosud ještě nerozbalena! Z cest amerických uložil sem bílý americký klobouk. Bedřich žil v Praze mezi učiteli českými a zasluhuje zvanu býti znamenitým rostlinopiscem a cestovatelem českým. Zemřel 3. dubna 1876 v Praze a odpočívá dle svého přání ne v kapli na Modle, nýbrž, na hřbitově v Buchlovicích.

Leopold a Bedřich, jací krásní příkladové pro naši šlechtu! Žili svému lidu a vědě!

Leopold Berthold (1759—1809) měl dva syny: Sigmunda a Antonína. Sigmund měl za manželku hraběnkou Ludmilu, roz. Vratislavovnu z Mitrovic, paní to nejen na nejvyšší šlechtě, ale i národu českého a jeho řeči velmi milovnou. Dítka jejich: Valburka (nar. 1829, provdaná hrab. Hartigova, zem. 1856), Ludmila (nar. 1831, provdaná za hrab. Harnoncourta).

Zikmund hrabě z Bertholdů, vznešený otec hraběte Leopolda, nynějšího majitele panství

Buchlovického narodil se dne 6. února roku 1834 v zámku Buchlovickém. Svého času věnoval se po skončeném studiu gymnasiálním odborným vědám hospodářským na akademii Altenburské a pak lesnickým při akademii v Aschaffenburgu, načež teprve ujal se vedení statků svých.

Cestoval taky mnoho a kde mohl dopídit se jaké vzácné starožitnosti hleděl ji získati pro svůj zamilovaný hrad Buchlov, jehož zvelebitelem byl neunavným.

Patřilť hrabě Zikmund svou zkušeností a postavením mezi nejpřednější kavalíry Moravské. Vliv a slovo jeho platily na nejvyšších místech nad jiné, jehož velmi rád používal, maje srdce velmi šlechetné, k dobru bližních. Radostí jeho největší bylo radost učiniti druhým.

Byl Excellenc pan hrabě Zikmund šlechticem lidovým, k lidu českému rád se hlásil a rád mluvil řečí jeho, ač mimo českou ovládal šestero řečí mistrně.

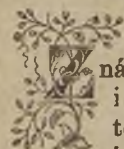
Množství jest těch, kteří zavázáni jsou do-
brotitvosti jako i díkem velikým za to, že za ně
mluvilo a přimluvalo se srdce jeho útlocitné.

Ač delší dobu stěžoval si do vady srdečné
byl nicméně neunavným v pracích a starostech
svých až do posledních chvil, když u věku 66 let
v den sv. Josefa povolal jej Pán na věčnost. Skonal
klidně v náručí synově na letohradě „Bergudi“ u
Rjeki roku 1900.

Hora Svatoklimentská.

náš, milý čtenáři z Dolska a Horácka, z Hané i Valašska a odjinud Svatoklimentskou horu, též Sv. Kliment nazvanou? — Ne? Slyšel jsi již o ní? — Ne? Inu, není divu, poněvadž hora ta je příliš vzdálena, je až, až — na Moravě a patří mezi nejpamátnější kopce naší vlasti. Hostýn, Radhošť, Sv. Kopeček, Kotouč jsou známy, ale na Sv. Kliment jsme nevděčně zapomněli, jak zapomínáme někdy na své dobrodince. —

Hora Svatoklimentská vypíná se ve velikých lesích Buchlovských v neveliké vzdálenosti od památného kopce a zámku Buchlova (viz vyobrazení), nedaleko osady Osvětiman ve výšce 46 m. nad mořem. Celé okolí hory té porostlé jest lesy velkými a hustými, tak že cizinec sotva horu tu najde. Je uschována v lesích jak fialka v listí a vzpomíná svých slavných dob, kdy hostila sv. apoštoly Cyrilla a Methoda a kdy na tisíce lidstva putovalo na ni.

Nyní jen některý turista (cestovatel) sem zabloudí, aby se podíval na svaté místo to a na památnosti v blízkém jeho okolí. Hned pod Svatým Klimentem je Čertova skála 495 m. a s druhé

strany ještě vyšší Vlachova skála; nedaleko ní je Kazatelna, t. j. mohutný ze stráně vyčnívající balvan, mající podobu kazatelny, a několik kroků severněji zdvihá hlavu Kozel čili ohromné osamělé skalisko, strmicí do výše 50 metrů. Ještě severněji, asi 20 minut od Kozla, trčí zříceniny hradu Cimburka, druhdy sídla slavného rodu pánů z Cimburka. Kus pak pod hradem při silnici je studánka sv. Rocha a ještě dále u řeky Stupavy skelné hutě.

Je tedy v malém tomto koutku lesním v délce 4 a v šířce 3 km. plno drobných památností, mezi nimiž Sv. Kliment slávou i památnosti vyniká jak obr mezi pídimužíky. Neznám hory, která by pro nás křesťany a Slovany byla tak důležitá jako Svatoklimentská hora, proto umínil jsem si čtenáře s dějinami této hory seznámiti.*)

Když r. 863. sv. Cyrill a Methoděj přišli na Moravu a usadili se dle jedněch dějepiscův na Velehradě ve hradě královském, chtěli prý Písmo svaté přeložiti na jazyk slovanský, aby lid moravský mu rozuměl, ale k tomu potřebovali klidu a na hradě královském, kdež často bývali hosté a hlučné slavnosti se konaly, klidu neměli. Žádali tudíž krále Rostislava, aby jim vykázal k práci nějaké tišší místo.**)

---

*) Dějiny níže vypsané vyňaty jsou z knížky »Svatý Kliment« od Frant. Příkryla. Nelze sice vše dějepisně dokázati, co se v ní tvrdí, jelikož mnohé údaje stojí v odporu s jinými knihami dějepisnými, ale kdo ví, jestli tyto jiné knihy též neodpírají skutečnosti. Vždyť z prvních křesťanských dob na Moravě tak málo máme jistých památek! — — — Knížka Sv. Kliment u Osvětiman, vydána v Brně, tiskem benediktinské knihtiskárny.

**) Dle jiných dějepisců již s sebou sv. apoštolé Písmo sv. jazykem slovanským napsané přinesli, ale chtěli je opisováním rozmnožiti; k tomu potřebovali pomocníkův a klidného místa.

Rostislav tak učinil a sv. Cyrill, dle podání lidového, hned prý r. 864. počal stavěti s dovolením královým na místě nepřístupném, horami a lesy obkličéném, na kopci klášter mnichů slovanských a kostel ke cti sv. Klimenta, v němž uložil na čas ostatky tohoto svatého, které byli svatí apoštolé s sebou na Moravu přinesli. Ostatky těmi byl kostel i hora posvěcena.

Svatí bratři jsouce oba řeholníky řádu svatého Basilia, založili v novém tom klášteře též řád ten, ale přijali za řeč obřadní (liturgickou) řeč našich otcův, t. j. řeč staromoravskou. Povstal zde tedy prvý klášter mnichů slovanských podle řehole sv. Basilia a podle něho vznikly později podobné slovanské kláštery v Haliči, Ubrách i na Rusi. —

Sv. apoštolé shromáždili v samostanu (klášteřu) kolem sebe učeníky Rostislavem k tomu určené, které zde písmu slovanskému i církevním obřadům vyučovali. Mladí Basiliané návodem svatého učitele Cyrilla osvojili si moudrost z knih řeckých, přiučily se písmu cyrillskému a převáděli před očima obou bratří knihy bohoslužebné a bohoslovné na staromoravštinu, pořizující si při tom opisy potřebných knih. Povstal zde tedy slovanský seminář kněžský a zároveň akademie čili vyšší škola slovanská.

Takovým způsobem trávil tu snad sv. Cyrill požebraná léta od r. 863—867. pracuje o základech literatury písma cyrillského pilností neúmornou.*)

Dle pověsti daroval Rostislav okolní lesy ku zřízení kláštera vymíniv si jen honbu v nich.

*) Dle Pluskala-Moravičanského „Počátky křesťanství na Moravě“ stal se snad hned po svém příchodu na Moravu svatý Cyrill biskupem v Olomouci, sv. Method v Nitře.

Aby nový tento ústav i v dobách příštích měl živobytí zajištěno, poručil Rostislav kraji mezi Čáhnovem a Trenčínem odváděti poplatek zeměpanský klášteru svatoklimentskému. Poplatek ten znám je na Slovensku pod jménem „daně svatoklimentské“ a vybírá se neprávem podnes vládou uherskou z hlavy 20 kr. a upotřebuje se ho bezpochy ku pomaďaření Slováků.

Svatých bratří, pokud cesty missionářské podnikali a pokud skrytě působili na sv. Klimentu, nevšímalo si duchovenstvo německé. Jakmile však s odchovanci svými veřejně vystoupili, strhl se mezi nimi křik.

Když totiž sv. Cyrill se sv. Methodem vstúpil svým mnichům liturgii slovanskou hluboko do srdcí, vystrojil Rostislav se svolením svatých bratří velikou slavnost ve dvorním chrámu Páně na Velehradě, sezvav všechny moravské kmety, lechy a vладыky i obecný lid. Odchovanci uvedeni ze samostanu na Velehrad. Tu před panovníkem a celým národem poprvé zazpívali posvátný kon v řeči slovanské. Uchvácen velebností a krásou svatého výkonu Rostislav i celý národ slzel radostí.

Osud bohoslužby slovanské byl tím rozhodnut. Ale od okamžiku toho nastaly sv. bratřím smutné doby. Byli obžalováni v Římě, že zavádějí novoty a vypuzují řeč latinskou a následkem toho byli předvoláni do Říma, aby se zodpovídali.

Sv. apoštolé vzali s sebou své odchovance i ostatky sv. Klimenta, papeže a mučenika a vydali se na cestu. Když se v Římě ospravedlnili, tu papež Hadrian II. schválil činnost jejich a prohlásiv slavně jazyk slovanský za jazyk obřadní, knihy slovanské posvětil.

Sv. Cyrill, jenž byl těla slabého, dlouhou cestou do Říma tak se unavil, že onemocněl a zde zemřel. Sv. Metoděj sám se pak vrátil na Moravu, povýšen jsa od papeže na arcibiskupa, a usadil se na Velehradě. Správu kláštera svatoklimentského svěřil odchovanci téhož kláštera Klimentovi, rodem Bulharu, jenž byl v Římě na kněze posvěcen.

Samostan Svatoklimentský den po dni vzkvétal řízením Klimentovým a každoročně vysílal značný počet missionářstva do země naší i do zemí sousedních.

Vnitřní zařízení kláštera zavedené sv. Cyrilem zůstalo. Mniši převáděli i ostatní části Písma svatého na jazyk slovanský pod dozorem Klimentovým. Když bylo vše, až na knihy Makkabejské ukončeno, tu staříček arciskup, sv. Metoděj, knihy posvětil.

Zde tedy, na Svatoklimentské hoře obřad slovanský byl vštěpován do srdcí slovanských mnichů, Basilianů, kteří jej odtud daleko roznášeli na východ, sever, do sesterských Čech i na daleký jih až do úmrtí sv. Methoda.

Po smrti jeho nastaly slovanským mnichům zlé časy. Král Svatopluk kázal na radu německých rádců, kteří se mu dovedli zalichotiti, zvláště na radu německého biskupa Vichinga, slovanské kněze, metropolitu Gorazdu, Klimenta, představeného kláštera Svatoklimentského a jiné vojenským průvodem až za hranice Moravy vyhnati.

Po 23 letech byla blahodárná činnost kláštera Svatoklimentského násilně přerušena. Rukou ozbrojenou podtal Viching životní síly tomuto semeništi slovanských mnichů, jež nikdy se již nezotavilo. Mladí Basilané byli mučeni, vězněni i v otroctví prodáváni a kterých zmocniti se nemohl, byli vypovězeni ze země.

Než samostan tento nebyl dlouho opuštěným. Svatopluk, poznav později zrádného Vichinga, vyhnal ho ze země. Klášter Svatoklimentský byl obnoven, ale již jenom živořil a k bývalé slávě z doby svatého Methoděje již se nevzmohl, neboť sotva začal se znovu rozvíjeti, vtrhli r. 907. do Moravy Maďari, Velehrad rozbořili, celé okolí zpustošili a Moravu si podmanili.

Sv. Kliment zůstal sice ušetřen, ale rozvíjeti se nemohl. Když svatý Štěpán odtrhl od Moravy Slovensko a připojil je ku koruně uherské, tu z kraje toho přestala se odváděti klášteru daň svatoklimentská, poněvadž si ji ponechali v Uhrách, a klášter neměl prostředků ku svému zachování. Přece však žilo zde ještě několik mnichů. Když však po smrti biskupa olomuckého Jana, jenž byl ochráncem Basilianů i bohoslužby slovanské, byli mniši svatoklimentští pronásledováni, odstěhovali se ze Slovače a s nimi i obřad slovanský.

Učeliště Cyrillo-Methodějské u Osvětiman až do r. 1358. bylo opuštěno. Život v samostanu umklk a kostelík sv. Klimenta snad dlouho opatrovali mniši slovanští žijící zde v úkrytu jako poustevníci, přechovávalíce pamět na řád svůj. Lid nazýval je „černokněžníky“ a jen dobré si o nich vykládal.

Ačkoliv byl klášter vypuzením slovanských mnichů dlouho opuštěn, nicméně putováním zbožného lidu z Hané z moravské i uherské Slovače oživovány byly stále vzpomínky na svaté věrověsty, kteří trvalý pomník zde sobě postavili.

Zvláštním příznivcem Sv. Klimenta stal se později markrabě Jan, jenž sídlil na zeměpanském tehdy hradu Buchlově. Z hradu toho zamiloval sobě okolní kraj, že nejraději zde dlíval v létě na nově zakoupeném hradě Cimburku od Ctibora Tovačov-

ského r. 1358. V nejbližším okolí hradu toho seznal a zamiloval sobě horu Svatoklimentskou, kterou umínil si ke cti zemských patronů důstojně oživit. Bývalé učeliště Cyrillo-Methodějské daroval klášteru Augustinů brněnských u sv. Tomáše, který byl roku 1350. založil. Konvent u svatého Tomáše obnovil kostelík sv. Klimenta i klášter a vyslal sem r. 1358. několik řeholníků pod správou probošta. Tak povstalo na místě tom proboštsví Augustinů brněnských.

Markrabě Jan, vídaje za letní a podzimní doby ze zamilovaného hradu Cimburka, kterak přčetné zástupy nábožného lidu na horu Svatoklimentskou putují, vymohl Augustinianům právomoc, aby v kapli sv. Klimenta ctitelům Cyrillo-Methodějským mši sv. sloužili a slovo Boží jim hlásali. Po dlouhé době zase zavedena byla na Sv. Klimentu bohoslužba, ale — již jazykem latinským.

V majetek kláštera u svatého Tomáše v Brně přešla pouze tvrz svatoklimentská s klášterem a kostelem, ale okolní lesy i nadále zůstaly majetkem zeměpanským, v nichž směli pouze dobytek pásťi pro svou obživu.

Příčiněním Augustinianů vzrůstala se co den úcta ke svatým věrověstům slovanským, kteří zde v zátíší působili a tisícové věřících až z daleka putovali sem na horu Svatoklimentskou posvěcenou slépějemí svatých bratří Cyrilla a Methoděje. Hora ta stala se oblíbeným místem poutnickým zbožného lidu z Moravy i z Uher zvláště z kraje mezi Trenčínem a Čáňnovem, který kdysi náležel říši Velkomoravské.

Augustiniané přijali horu sv. Klimenta ve stavu sešlém dlouhou opuštěností. Kostelík vystavěný Rostislavem z pískovce karpatského ve slohu by-

zantsko-romanském opravili z darů šlechtetného markraběte Jana ve slohu gotickém. Po důstojné opravě kostela obnoven na jižním jeho boku klášter, do něhož byl vyslán z Brna konvent Augustinianů pod správou probošta. — Stará sešlá tvrz kolem kostela byla v původním tvaru obnovena, zahrada s dvorem upravena, jakož i chlévy pro dobytek, jehož k výživě kláštera bylo potřeba.

Zdálo se, že Sv. Kliment zase se zaleskne a po dlouhou dobu ve slávě potrvá. Ale neuplynulo ani 40 let od smrti šlechtetného zakladatele Jana, markraběte moravského, když nastal neočekávaný smutný převrat.

Nastaly bouře náboženské, z nichž povstaly války husitské, které v Čechách i na Moravě zhoubně řádily. Přivrženec husitů, Bedřich ze Strážnice, nabral lidu válečného a táhl s ním na kláštery. V noční době r. 1421. přepadl klášter na Svatém Klimentě, vydrancoval jej, kněze usmrtil a klášter s kostelem zapálil. Pak táhl dále na Velehrad, kde též tak se svým vojskem hospodařil.

Ohněm tím vzalo za své proboštsství Augustinianů na Sv. Klimentu a nikdy více již nepovstalo, poněvadž válkami i mateřský klášter u sv. Tomáše byl ochuzen a nemohl tudíž proboštsství na Svatém Klimentu obnoviti.

Nastalo na hoře ticho hrobové a holé zdi smutně pohlížely do okolních lesů, neboť nebylo nikoho, kdo by zpustošený kostelík obnovil. Sníh a déšť, mráz a vedro drobily staré zdivo. Dřevěné ohrady hradu byly spáleny a zmizely na dobro, zůstaly jen příkopy a valy. Po 480 letech nezůstalo po klášteře veliké památky. Prostora, na níž druhdy stával, pokryta byla do nedávna vrstvou mechu, suchého listí a porostla lesem. Nyní vyčnívají ze

země základy této svatyně jako ku prosbě, aby vzkříšena byla shaslá sláva svaté hory aspoň obnovou kostelíčka.

A shaslou slávu svaté této hory aspoň z části vzkřísiti usiloval před 60 lety farář v Osvětimanech, P. Vavřínek Jugan. Chtěl aspoň kostelík postaviti na místě, kdež svatý Cyrill a Methoděj snad dle pověsti přes půl páta roku tiše pracovali.

Nakloniv záměru svému vrchnost Buchlovskou, sbíral milodary zbožného lidu. Na Sv. Klimentě dal rozházené kamení z klášterní budovy urovnati v hranice vůkol svatyně i vápno navoziti ku stavbě. Než náhlá smrt jeho zmařila uskutečnění započatého díla. Zemřel r. 1855. na choleru. Lid okolní pak narovnané kamení rozebral a ku stavbě příbytků upotřebil. Zůstale pak kameny zase zarostly mechem.

Když roku 1888. dovolil patron hory Svato-klimentské, Jeho Excelence Sigmund Berchtold, aby Musejní spolek v Olomouci prozkoumal hradisko svatoklimentské, objeveny byly základní zdi kostela i kláštera. Zřetelně znáti oboltáří 8 64 m. dlouhé a 5·14 m. široké, loď chrámovou 9 66 m. dlouhou a 6·77 m. širokou a předsíň 5 m. dlouhou a 7·13 m. širokou.

V oboltáří základů starého kostelíka cyrillo-methodějského vystavěna je přičiněním farářů z Ovětíman, Boršic a Koryčan z darů zbožných věřících dřevěná kaplička, v níž v květnu a říjnu u malinkého oltáříčka sloužena bývá mše svatá.

Na kapličce je též nizounká věžka se zvonkem, který občas v poledne rozezvučen bývá poutníkem nebo zbožným cestovatelem, jenž si sám nebo svým spoludruhům poledne vyzvání.

V levo od kaple na základní zdi chrámové je dřevěná kazatelna, s níž dvakráte v roce shromá-

žděným poutníkům slovo Boží hlásáno bývá. — Celé pak posvátné místo zastíněno je stromovím, v jehož chladu letního parna rád si poutník odpočine a též se zde vroucně pomodlí.

Třeba nelze dokázati, že by svatý Cyrill tak dlouho působil na hoře Svatoklimentské, jak tuto dle knížky výše jmenované je udáno, přece však jisto jest, že zde stál kostel sv. Klimenta, v němž na čas i ostatky toho svatého odpočívaly, jisto, jest, že při kostele byl i klášter s mnichy slovanskými pod ochranou sv. apoštolů, kteří též šlépějemi svými horu tu posvětili.

Byla-li již za času sv. apoštolů i před nimi na Moravě bohoslužba slovanská, jak někteří dějepisci udávají, pak za nich ještě více oživila a se rozšířila, k čemuž velmi přispěli mniši missionářští, kteří vycházeli ze slovanského kláštera na Sv. Klimentě.

Hora Svatoklimentská smutně rozhlíží se po okolí, jakoby vyhlídala dobrodince, který by zase postavením chrámu vrátil jí kus bývalé slávy.

Dlouho se ještě navyhlídáš, svatá horo! — Když za 600 let, co klášter s kostelem byl husity zničen, zmohl se lid pouze na malinkou dřevěnou kapličku, do které sotva vejde kněz s ministranty, což to ještě uplynouti musí let, aby pěkný chrám, důstojný slávy tvé, ozdobil tvoji hlavu — — —

